

Nieuw Nederlands Junior

Opstapprogramma Taal

Groep 6

Domein Taalkennis 2

Maak eerst
de instaptoets
en dan
het maatwerk.

Beginrijm en halfrijm

1 Omcirkel de woorden die op de goede manier rijmen.

1 beginrijm:

kom – kat – koffer – dak – koelte – laken

2 halfrijm:

rood – mooi – rommel – poot – zolen – komen – gaan

3 eindrijm:

mier – dier – plezier – tekeer – vier – luier – kier

Tip

beginrijm: de eerste klanken rijmen. *Halfrijm*: de middelste klanken rijmen; vaak zijn dit klinkers. *Eindrijm*: de laatste klanken rijmen.

> M: 1, 2

Het begin en het einde van een zin

2 Zoek het begin en einde van de zin.

- Omcirkel de letter die een hoofdletter moet zijn;
- Schrijf de punt of de komma op de juiste plek.

een tekst bestaat uit zinnen die zinnen staan niet los van elkaar maar hangen samen een schrijver denkt goed na over de tekst en verbind zijn zinnen met komma's en punten aan het begin van elke zin staat een hoofdletter

Tip

De eerste letter van een zin is een hoofdletter. Achter de zin komt een punt. Zijn zinnen lang, dan staat er vaak een komma in.

> M: 3, 4

Bezittelijk voornaamwoord

3 Vul het juiste bezittelijk voornaamwoord in.

Kies uit:

- 1 Die tas is van jou. Het is _____ tas.
- 2 Deze fiets is van mij. Het is _____ fiets.
- 3 Die schoenen zijn van u. Het zijn _____ schoenen.
- 4 Die bal is van ons. Het is _____ bal.
- 5 Dat boek is van hem. Het is _____ boek.
- 6 Die hamster is van haar. Het is _____ hamster.

> M: 5, 6

Volgorde van woorden

4 Maak nieuwe zinnen.

Ik ga dat boek morgen lezen.

- 1 Begin met *wanneer* je gaat lezen.

- 2 Begin met *wat* je gaat lezen.

- 3 Maak er een *vraagzin* van.

> M: 7

Zinnen met *net als*, *zoals* of *vergeleken met*

5 Lees de tekst en beantwoord de vragen.

De klas van meester Carlos doet mee aan een hardloophwedstrijd.
Pete rent super hard.

Juan rent net zo hard als Pete.

Vergeleken met Pete is Shila minder snel.

Theo rent zoals Shila: niet zo snel dus.

- 1 Aan welke woorden lees je dat iets wordt vergeleken? Onderstreep ze.
- 2 In welke volgorde komen de kinderen aan? Kruis aan.

☐	☐	☐
1 Theo en Shila	1 Juan en Pete	1 Juan en Shila
2 Juan en Pete	2 Shila en Theo	2 Pete en Theo

> M: 8, 9

Zinnen met *doordat*, *daardoor* of *hierdoor*

6 Maak nieuwe zinnen.

Het regent al de hele week. De vijver begint over te lopen.
Gebruik *Doordat*:

Gebruik *Hierdoor*:

> M: 10, 11

Zinnen met *zo*, *zoals*, *bijvoorbeeld*

7 Vul woorden in die een voorbeeld aangeven.

Kies uit:

- 1 Mijn moeder kan goed koken. _____ maakt ze vaak stampot en lasagna.
- 2 Mijn vader kookt soms ook. Hij bakt _____ wel eens een ei.
- 3 Wij houden vooral van eten met een p, _____ pannenkoeken en pizza.

> M: 12, 13

Zinnen met *maar*, *daarentegen* of *toch*

8 Maak zinnen met een tegenstelling. Verbind.

> M: 14, 15

Uitleg

Beginrijm en halfrijm

Vaak rijmt het eind van woorden. Dat heet **eindrijm**
Het begin of het midden van woorden kunnen ook rijmen.

Bij **beginrijm** beginnen woorden met dezelfde klank.

Voorbeeld:

Wie weet waar Willem woont?

Bij **halfrijm** rijmt maar een deel van de woorden.

Voorbeeld:

Een grote rode boot.

1 Hoe rijmen de woorden? Zet ze in de juiste rij.

Kies uit:

beginrijm: *draag* _____

halfrijm: *draag* _____

2 Schrijf steeds twee of drie woorden op.

- 1 Henk de Haai zwemt heel tevreden
- 2 met de vissen Chris en Bob.
- 3 Daarna duikt hij naar beneden
- 4 en hij slokt ze - klok-klok - op.

Schrijf woorden op met beginrijm.

Regel 1: _____

Regel 3: _____

Schrijf woorden op met halfrijm.

Regel 2: _____

Regel 4: _____

Uitleg

Het begin en het einde van een zin

Waar begint en eindigt een zin?

- Zoek het onderwerp en het werkwoord dat erbij hoort.
- Lees verder en kijk waar een nieuw onderwerp staat.

Een **nieuw onderwerp** staat in een **nieuwe zin**.

Hij schiet op de kermis. Hij mist de ballon.

Soms staat er tussen de onderwerpen een woord zoals **maar, want, omdat**.

Dan horen de zinnen bij elkaar en schrijf je een komma.

Hij schiet op de kermis, maar hij mist de ballon.

3 Schrijf steeds twee goede zinnen.

1 hij doet zijn best op school hij wil later dokter worden

2 hij houdt van honden hij koopt misschien zelf een hond

3 ik ben dol op ijs ik wil het elke dag eten

Tip

Bij een nieuw onderwerp, begint een nieuwe zin.

4 Welke zin is juist geschreven? Kies het juiste antwoord.

- A hij wint de zwemwedstrijd omdat hij heel goed kan zwemmen
- B Hij wint de zwemwedstrijd omdat hij heel, goed kan zwemmen
- C Hij wint de zwemwedstrijd, omdat hij heel goed kan zwemmen.
- D hij wint, de zwemwedstrijd omdat hij heel goed kan zwemmen.

Tip

Een komma staat op de plaats waar je even kort pauzeert als je leest.

Uitleg

Bezittelijk voornaamwoord

Woorden als **mijn, jouw, zijn, haar, jullie, hun, uw** en **ons** geven aan **van wie** iets is. Die woorden noem je **bezittelijke voornaamwoorden**.

Een bezittelijk voornaamwoord staat meestal voor een zelfstandig naamwoord.

Bijvoorbeeld:

Het is **mijn** pen, niet **jouw** pen.

Is dat **uw** auto? Nee, dat is **hun** auto.

In plaats van *mijn* en *zijn*, kun je soms *m'n* en *z'n* schrijven.

5 Omcirkel steeds het juiste woord.

- 1 De tent is van **jou / jouw**. Het is **jou / jouw** tent.
- 2 De boot is van **ons / onze**. Het is **ons / onze** boot.
- 3 Dit boek is van **u / uw**. Het is **u / uw** boek.
- 4 Deze auto is van **hen / hun**. Het is **hen / hun** auto.

6 Vul steeds het juiste woord in.

- 1 Ik heb een trompet.
Die trompet is van _____
Ik speel elke dag op _____ trompet.
- 2 U heeft een auto.
Die auto is van _____
U rijdt elke dag in _____ auto.
- 3 Hij draagt een trui.
Die trui is van _____
Hij doet _____ trui vanavond in de was.

Uitleg

Volgorde van woorden

Met dezelfde woorden kun je verschillende zinnen maken.
De woorden kunnen in een **andere volgorde** staan.
Je kunt zo verschillende stukjes in de zin **benadrukken**.

Ik heb gisteren bij Jens gespeeld.

Gisteren heb ik bij Jens gespeeld.

Bij Jens heb ik gisteren gespeeld.

Je kunt ook **vraagzinnen** of **uitroepzinnen** maken.

Heb ik gisteren bij Jens gespeeld?

Gisteren heb ik bij Jens gespeeld!

7 Maak zinnen. Leg de nadruk steeds op een ander stukje van de zin.

Gebruik de volgende woorden:

fietsen

Mats

vanmiddag

gaat

1 De nadruk ligt op *de tijd*.

2 De nadruk ligt op *Mats*.

3 De nadruk ligt op het *fietsen*.

Uitleg

Zinnen met *net als*, *zoals* of *vergeleken met*

Een schrijver vergelijkt soms dingen met elkaar.
Dat kan hij doen met de woorden: **net als**, **zoals** of **vergeleken met**.

Voorbeeld:

*Ik spring, **net als** een kikker.*

*Het is hier lekker warm, **zoals** in de zomer.*

***Vergeleken met** dat meisje, kan ik best hard rennen.*

8 Kies in elke zin het juiste woord. Omcirkel *net als* of *vergeleken met*.

- Joan is goed in gym. Haar zus Kaya kan het ook goed.
Joan kan goed gymmen, **net als** / **vergeleken met** haar zus Kaya.
- Shila kan mooi tekenen. Sander tekent een stuk minder mooi.
Shila kan mooi tekenen, **net als** / **vergeleken met** haar klasgenoot Sander.
- Leon heeft een grote hond. De hond van Samira is een stuk kleiner.
Leon heeft een grote hond, **net als** / **vergeleken met** de hond van Samira.
- Ariel kan goed zwemmen. Danya zwemt ook heel goed.
Ariel kan goed zwemmen, **net als** / **vergeleken met** haar vriendin Danya.

9 Lees de zinnen en kruis aan wat waar is.

Vergeleken met Shannon, schrijft Suze netter.

- Wie schrijft het netst?
 A Shannon
 B Suze
 C Ze schrijven even netjes.

Vergeleken met Youp, rent Abel harder.

- Wie is het snelst?
 A Abel
 B Youp
 C Ze zijn even snel.

Uitleg

Zinnen met *doordat*, *daardoor* of *hierdoor*

Soms gebeurt iets en *daardoor* gebeurt iets anders.
De ridder viel. => *De ridder raakte gewond.*

De ridder viel noem je de **oorzaak**.
De ridder raakte gewond is het **gevolg**.

Een zin met een oorzaak begint vaak met **Doordat**.
Doordat *de ridder viel, raakte hij gewond.*

Een zin met een gevolg begint met **Hierdoor** of **Daardoor**.
De ridder viel. **Hierdoor** *raakte hij gewond.*

10 Omcirkel in elke zin het juiste woord.

- 1 De heg was hoog. **Daardoor** / **Doordat** zag ik de auto niet aankomen.
- 2 **Hierdoor** / **Doordat** het stormde, is er een boom omgevallen.
- 2 De weg was nat. **Doordat** / **Hierdoor** slipte de fietser.
- 3 Het onweerde gisteren. **Doordat** / **Daardoor** is de bliksem ingeslagen.
- 4 **Doordat** / **Hierdoor** hij ziek was, kon hij niet naar school gaan.

11 Lees de zinnen. Zijn de onderstreepte zinnen de oorzaak of het gevolg? Omcirkel.

- 1 Er reden veel auto's op de weg **oorzaak / gevolg**
Hierdoor schrok het paard en rende weg.
- 2 Doordat het lang had geregend, **oorzaak / gevolg**
kon de boer zijn grond niet bewerken.
- 3 Het was vloed en het stormde erg. **oorzaak / gevolg**
Daardoor overstroomde het land.

Uitleg

Zinnen met zo, zoals, bijvoorbeeld

Een schrijver geeft soms **voorbeelden**.
Hij doet dat om iets duidelijker te maken.
Dat kan hij doen met de woorden: **zo, zoals** of **bijvoorbeeld**.

Voorbeeld:

*Ik houd van balsporten, **zoals** handbal en korfbal.
Zij schildert graag met felle kleuren, **bijvoorbeeld** rood en oranje.
Hij leest van alles. **Zo** leest hij boeken, tijdschriften en de krant.*

12 Zijn de voorbeelden goed of fout? Omcirkel.

1 Ik ben een echte verzamelaar.
Zo spaar ik schelpen, stenen en veertjes.	goed / fout
2 Ik eet meestal gezonde dingen,
bijvoorbeeld koek, snoep en ijs.	goed / fout
3 Ik ben goed in veel vakken op school,
zoals rekenen, taal en geschiedenis.	goed / fout
4 Ik houd van gezelligheid,
zo speel ik vaak in mijn eentje buiten.	goed / fout

13 Waar is het een voorbeeld van? Vul in.

Kies uit:

- 1 Ik eet veel _____ zoals appels, druiven en peren.
- 2 Hij houdt van _____. Zo doet hij aan hardlopen, fietsen en tennis.
- 3 Zij is dol op _____. Zo gaat ze elke week naar de manege om te rijden.
- 4 Hij is gek op _____, bijvoorbeeld op rummikub en mens-erger-je-niet.
- 5 Hij leest veel _____, zoals de Gorgels en Harry Potter.

Uitleg

Zinnen met *maar*, *daarentegen* of *toch*

Bij een tegenstelling, gebruik je vaak het woord **maar** of **daarentegen**.

*Mijn zusje houdt niet van pizza, **maar** mijn broer is er dol op.*

*Mijn zusje houdt niet van pizza. **Daarentegen** is mijn broer er dol op.*

*Mijn zusje houdt niet van pizza. Mijn broer **daarentegen**, is er dol op.*

Je kunt soms ook het woord **toch** gebruiken.

*Het was heel druk in het museum. **Toch** kon ik alles goed zien.*

14 **Omcirkel in elke zin het juiste woord.**

- 1 Ik houd van bloemkool, **daarentegen** / **maar** ik lust geen spruitjes.
- 2 Mijn vader rijdt auto. De buurman **daarentegen** / **toch**, fietst veel.
- 3 Mijn oma kan lekker koken. **Maar** / **Toch** kookt mijn opa meestal.
- 4 Vidal kan goed schilderen, **maar** / **toch** hij is slecht in sport.
- 5 Meester Bart leest zelden voor. Onze juf **daarentegen** / **maar**, leest elke dag voor.

15 **Maak nieuwe zinnen.**

Micah zit op handbal. Aysen voetbalt liever.

- 1 Maak een zin met *maar*.

- 2 Maak een zin met *daarentegen*.
